

ADVOKÁTSKAKAN
CELÁRIAATTORNE
YSATLAWRECHTS
ANWALTSKANZ
LEISTUDIOLEGALE

Stručný prehľad právnej úpravy prehliadok mŕtvych vo vybraných štátoch

Košice, 11.04.2018

Predkladaná právna úvaha bola vypracovaná h&h PARTNERS, advokátska kancelária s.r.o. ako pracovný dokument určený pre interné potreby a použitie Slovenskej spoločnosti všeobecného praktického lekárstva (ďalej ako „klient“).

h & h PARTNERS, advokátska kancelária s.r.o.

ÚVOD

Na základe Vášho zadania Vám predkladáme právne posúdenie súčasnej právnej úpravy prehliadok mŕtvych a jej odrazu v jednotlivých právnych predpisoch týchto krajín: Rakúska republika, Veľká Británia, Španielske kráľovstvo, Nemecká spolková republika, Poľská republika, a Česká republika. V tomto posúdení sa zameriavame jednak na zhodnotenie právnej úpravy v jednotlivých vybraných štátoch, ako aj na posúdenie existencie povinnosti vykonať prehliadku mŕtveho, spôsob úhrady za výkon prehliadky mŕtveho i na existenciu povinnosti lekára mať určitú špecializáciu na výkon prehliadky mŕtveho.

V rámci tohto prehľadu sa zameriame na nasledujúce otázky:

1. Existuje v danom štáte zákonom stanovená povinnosť vykonať prehliadku mŕtveho?
2. Je určená špecializácia lekára, ktorý vykonáva prehliadku?
3. Môže prehliadku realizovať všeobecný lekár zomrelého, prípadne posledný ošetrojúci lekár?
4. Ako je riešené odmeňovanie za prehliadku?

1. RAKÚSKA REPUBLIKA

a. Existuje v danom štáte zákonom stanovená povinnosť vykonať prehliadku mŕtveho?

Áno, rakúska právna úprava vyžaduje, aby sa telo po smrti prehliadlo príslušným lekárom.

b. Je určená špecializácia lekára, ktorý vykonáva prehliadku?

Áno, no špecializácia nie je jednotná, ale závisí od miesta, kde osoba zomrela.

Ak osoba zomrela vo (štátnej) verejnej nemocnici (nie súkromnej), prehliadku tela vykonáva súdny lekár (patológ), ktorému je sprístupnená zdravotná dokumentácia ošetrojúcim lekárom. Ak sa príčina smrti dá zistiť z tejto dokumentácie, zomretá osoba sa môže pochovať po tom, ako súdny lekár vystaví úmrtný list. V opačnom prípade sa vyžaduje pitva.

Ak osoba zomrela mimo štátnej nemocnice (napr. v súkromnej nemocnici, v dome, na ulici, v MHD a pod.), prehliadku mŕtveho tela vykoná prehliadajúci lekár (v origináli „*medical examiner*“) určený kompetentným orgánom (vo Viedni je týmto orgánom MA 15). Vo všeobecnosti je týmto prehliadajúcim lekárom všeobecný lekár.

c. Môže prehliadku realizovať všeobecný lekár zomrelého, prípadne posledný ošetrojúci lekár?

Ako uvádzame v bode b/, prehliadku mŕtveho tela človeka, ktorý zomrel mimo verejnej nemocnice, uskutočňuje všeobecný lekár a to vtedy, ak smrť nenastala v dôsledku trestného činu alebo nejakým iným neprirodzeným spôsobom. Túto povinnosť má všeobecný lekár avšak len vtedy, ak tento lekár buď uzatvoril zmluvu o výkone prehliadky mŕtveho tela s príslušným kompetentným orgánom (predstaviteľom mesta, obce), alebo ak tento lekár je „komunitným/okresným“ lekárom. V rámci komunikácie s rakúskou stranou sme neidentifikovali generálny explicitný zákaz pre všeobecného lekára zomrelého aby prehliadku jeho mŕtveho tela vykonal on.

d. Ako je riešené odmeňovanie za prehliadku?

Výdavky na prehliadku mŕtveho tela nie sú hradené zo zdrojov verejného zdravotného poistenia.

Určenie subjektu, ktorý je zodpovedný za úhradu za výkon prehliadky mŕtveho tela závisí od toho, kto (ktorý lekár) vykonáva prehliadku mŕtveho tela. Ak osoba zomrela v zdravotníckom zariadení (nemocnici) a prehliadka je uskutočnená prokurátorom, výdavky na prehliadku sú hradené poskytovateľom zdravotnej starostlivosti (nemocnicou). V opačnom prípade súdny lekár („medical examiner“), ktorý je určený orgánom miestnej správy, je „zaplatený“ týmto orgánom miestnej štátnej správy.

e. Odkazy na zdroje (weby a podobne)

- <https://www.meduniwien.ac.at/hp/1/forensic-medicine/general-information/introduction/external-examination/>
- <https://www.wien.gv.at/recht/landesrecht-wien/landesgesetzblatt/jahrgang/2004/html/lg2004038.html>
- jednotlivé zákony o pohrebníctve (každý z 9 regiónov má vlastnú úpravu)

2. VEĽKÁ BRITÁNIA

a. Existuje v danom štáte zákonom stanovená povinnosť vykonať prehliadku mŕtveho?

Nie, žiaden právny predpis nevyžaduje ani od všeobecného lekára, ani od žiadneho iného lekára vidieť či prehliadnúť telo osoby, kde je predpoklad, že táto osoba zomrela. Veľká Británia zakotvuje len výslovnú povinnosť vyplniť a vydať úmrtný list zomretej osoby.

b. Je určená špecializácia lekára, ktorý vykonáva prehliadku?

Nie.

V prípade úmrtia akejkoľvek osoby, ktorá bola ošetrovaná registrovaným lekárom počas jej poslednej choroby pred smrťou, musí tento (posledný ošetrojúci) lekár podpísať úmrtný list v predpísanej forme, v ktorom uvedie podľa svojho najlepšieho vedomia a svedomia príčinu smrti a bezodkladne odovzdá tento úmrtný list matrikárovi¹.

c. Môže prehliadku realizovať všeobecný lekár zomrelého, prípadne posledný ošetrojúci lekár?

Áno, vid' bod b/.

d. Ako je riešené odmeňovanie za prehliadku?

Túto informáciu sa nám nepodarilo zistiť.

e. Odkazy na zdroje (weby a podobne)

- <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/Eliz2/1-2/20> (Births and Deaths Registration Act 1953)
- <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2009/25/part/1/chapter/2> (Coroners and Justice Act 2009)
- <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC4222168/>

¹ <https://www.legislation.gov.uk/ukpga/2009/25/section/20?timeline=true>

3. ŠPANIELSKÉ KRÁĽOVSTVO

a. Existuje v danom štáte zákonom stanovená povinnosť vykonať prehliadku mŕtveho?

Prehliadka mŕtveho tela nie je v Španielsku povinná.

b. Je určená špecializácia lekára, ktorý vykonáva prehliadku?

Vykonať prehliadku mŕtvych a vystaviť úmrtný list môžu všetci lekári, ktorí sú v Španielsku registrovaní (môžu, t.j. nemusia).

Ak smrť nastala v dôsledku násilia, prehliadku vykonáva súdny lekár. Ak smrť nastala doma, prehliadku vykoná vo všeobecnosti všeobecný lekár (rodinný). V prípade smrti v zdravotníckom zariadení prehliadku vo všeobecnosti vykoná internista.

c. Môže prehliadku realizovať všeobecný lekár zomrelého, prípadne posledný ošetrojúci lekár?

Áno, vid' bod b/.

d. Ako je riešené odmeňovanie za prehliadku?

Prehliadka tela nie je hradená zo zdrojov verejného zdravotného poistenia. Lekári, ktorí nepracujú v súkromnej sfére majú fixný (pevný) plat, t.j. aj výkon prehliadky je do tohto platu zahrnutý. Taktiež platí zákaz vyberania úhrady za prehliadku mŕtveho tela.

e. Odkazy na zdroje (weby a podobne)

- <http://docenciatrencadors.blogspot.sk/2013/12/el-certificado-medico-de-defuncion.html>

4. NEMECKÁ SPOLKOVÁ REPUBLIKA

a. Existuje v danom štáte zákonom stanovená povinnosť vykonať prehliadku mŕtveho?

Prehliadka mŕtveho tela je povinnosťou.

b. Je určená špecializácia lekára, ktorý vykonáva prehliadku?

Každý registrovaný (rezidentný) lekár je povinný na požiadanie uskutočniť prehliadku mŕtvol. To isté platí pre lekárov v nemocniciach a iných zdravotníckych zariadeniach pre prípady úmrtí v nemocniciach a v týchto zariadeniach.

Ak sú k dispozícii indície, že smrť vznikla v príčinnej súvislosti s poskytovaním zdravotnej starostlivosti, lekár ktorí túto starostlivosť inicioval alebo priamo poskytoval, **nesmie** uskutočniť obhliadku mŕtvol.

Pohotovostný lekár, ktorý je „nasadený“ v záchrannej službe, **nie je** počas tohto nasadenia povinný prehliadku mŕtvol vykonať. Musí však stanoviť smrť, vystaviť predbežné potvrdenie o smrti a ak je podozrenie, že smrť nastala v dôsledku neprirodzenej, násilnej smrti, alebo ak identita zomretého nie je známa, **musí upovedomiť políciu**. Pokiaľ by pokračovanie v prehliadke mŕtvol malo brániť policajnému vyšetrovaniu, musí sa obhliadka mŕtvol prerušiť.

Prehliadku mŕtvol uskutoční lekár zdravotného úradu, ktorý je príslušný podľa miesta úmrtia alebo podľa miesta nájdenia mŕtvol, keď:

- žiadny iný lekár nevykoná prehliadku mŕtvol, alebo
- keď ho o to požiada súd, prokurátor alebo policajný útvar.

c. Môže prehliadku realizovať všeobecný lekár zomrelého, prípadne posledný ošetrojúci lekár?

Áno, vid' bod b.

d. Ako je riešené odmeňovanie za prehliadku?

Náklady za výkon prehliadky mŕtveho tela hradí rodina zomretého.

e. Odkazy na zdroje (weby a podobne)

- https://www.aeternitas.de/inhalt/recht/themen/bestattungsgesetze/artikel/2010_06_04_09_58_58/download1.pdf (Každý spolkový štát má vlastnú reguláciu prehliadok mŕtvych tiel)

5. POĽSKÁ REPUBLIKA

a. Existuje v danom štáte zákonom stanovená povinnosť vykonať prehliadku mŕtveho?

Prehliadka mŕtveho tela je v Poľsku povinnosťou.

b. Je určená špecializácia lekára ktorý vykonáva prehliadku?

Podľa zákona z r. 1996 o profesii lekára a zubného lekára² (§ 43) subjektom, ktorý je oprávnený deklarováť smrť, je lekár (bez bližšieho určenia špecializácie).

c. Môže prehliadku realizovať všeobecný lekár zomrelého, prípadne posledný ošetrojúci lekár?

Nariadenie Ministra zdravotníctva a sociálnej starostlivosti o vyhlásení smrti a jej príčine z 3. augusta 1961³ stanovuje, že úmrtie a jeho príčinu by mal určiť posledný ošetrojúci lekár zomrelého. V tomto nariadení v § 2 bod 1. sa ustanovuje, že táto povinnosť sa týka lekára, ktorý posledný poskytol zdravotnú starostlivosť pacientovi do 30 dní pred dňom smrti. Špecializácia lekára, ktorý je povinný vydávať osvedčenie o úmrtí, sa však v tejto vyhláske bližšie nešpecifikuje. Preto usudzujeme, že môže ísť o lekára každej špecializácie, ktorý poskytol zdravotnú starostlivosť v trvaní 30 dní pred smrťou.

Ak nie je možné uplatniť postup podľa § 2 bod 1. nariadenia, t.j. ak žiaden lekár neposkytoval zdravotnú starostlivosť zomretému pacientovi 30 dní pred smrťou, alebo v prípade ak síce takýto lekár existuje, ale býva vo vzdialenosti väčšej ako 4 km od miesta, kde človek zomrel, alebo z dôvodu choroby alebo iných vážnych dôvodov sa nemôže dostať na miesto prehliadky najneskôr do 12 hodín od oznámenia úmrtia, úmrtný list je oprávnený vydať:

- lekár, ktorý bol privolaný na miesto nehody alebo na miesto, kde človek náhle zomrel – usudzujeme, že môže ísť napr. o lekára pohotovostnej služby,
- lekár, ktorý je zamestnancom zdravotníckeho zariadenia a poskytuje zdravotnú starostlivosť v okrese, kde osoba zomrela – usudzujeme, že môže ísť napr. o všeobecného lekára,
- pôrodná asistentka, ak došlo k úmrtiu novorodenca do 7 dňa života, ak najbližšie zdravotnícke zariadenie sa nachádza viac než 4 km od miesta úmrtia tohto novorodenca.

² <http://www.dziennikustaw.gov.pl/DU/2018/617/1>

³ <https://www.prawo.pl/dz-u-akt/-/dokument/Dz.U.1961.39.202/16785093/16615>

d. Ako je riešené odmeňovanie za prehliadku?

V právnom poriadku Poľska sme neidentifikovali právna úprava, ktorá by upravovala osobitnú úhradu - odmenu lekára (alebo inej oprávnenej osoby) pri určovaní úmrtia a vydávaní osvedčenia o úmrtí. Avšak existuje právny predpis z roku 1961⁴ (ktorý je stále platný a účinný – ide o Nariadenie Ministra zdravotníctva z 3. augusta 1961 o určení smrti a jej príčiny), ktorý v § 9 ustanovuje, že lekár má právo na úradu výdavkov spojených s vystavením úmrtného listu. Taktiež má nárok na úhradu cestovných nákladov, ak sa telo zomretého nachádza vo vzdialenosti väčšej než 1 km od miesta bydliska alebo miesta výkonu práce lekára. Je ťažké považovať túto úpravu úhrad za dostatočnú, nakoľko odkazuje na nariadenie, ktoré neplatí od polovice roka 1966.

Náklady za výkon prehliadky mŕtveho tela znáša príslušný okres.

e. Odkazy na zdroje (weby a podobne)

- <http://www.nil.org.pl/aktualnosci/zasady-stwierdzenia-zgonu-i-jego-przyczyny,-wystawiania-karty-zgonu-oraz-finansowania-zwiazanych-z-tym-kosztow>
- <https://www.prawo.pl/dz-u-akt/-/dokument/Dz.U.1961.39.202/16785093/16615>
- <http://www.ghmw.pl/kto-powinien-wystawiac-karte-zgonu/>

6. ČESKÁ REPUBLIKA

a. Existuje v danom štáte zákonom stanovená povinnosť vykonať prehliadku mŕtveho ?

Áno, prehliadka mŕtveho tela je v Českej republike formulovaná ako povinnosť a jej úpravu nájdeme v zákone 372/2011 Sb. zákon o zdravotných službách.

b. Je určená špecializácia lekára, ktorý vykonáva prehliadku?

Uvedený zákon taxatívne vymedzuje v § 84 ods. 2 **osoby, ktoré zabezpečujú prehliadku mŕtveho**. Môže ísť iba o:

- 1) poskytovateľa zdravotnej starostlivosti v odbore všeobecné praktické lekárstvo a v odbore praktické lekárstvo pre deti a dorast. Títo poskytovatelia sú povinní vykonávať prehliadku **len u svojich registrovaných pacientov** (teda u tých, s ktorými majú uzatvorenú dohodu o poskytovaní zdravotnej starostlivosti) a to **iba počas pracovnej doby a v rozsahu**

⁴ <https://www.prawo.pl/dz-u-akt/-/dokument/Dz.U.1961.39.202/16785093/16615>

vykonávania návštevnych služieb za podmienky, že vykonanie prehliadky mŕtveho **nenaruší poskytovanie zdravotnej starostlivosti,**

- 2) lekár vykonávajúci lekársku pohotovostnú službu alebo poskytovateľ, resp. lekár, s ktorým má príslušný kraj uzatvorenú zmluvu pre tieto účel – k tomuto kroku dôjde iba v prípade, že sa postup podľa bodu 1. neuplatní (teda napr. po pracovnej dobe, ak to naruší poskytovanie zdravotnej starostlivosti...),
- 3) poskytovateľ zdravotnej starostlivosti, v ktorého zdravotníckom zariadení došlo k úmrtiu osoby,
- 4) poskytovateľ zdravotnej záchranej služby v prípade, ak k úmrtiu došlo pri poskytovaní prednemocničnej neodkladnej starostlivosti,
- 5) lekár ozbrojených síl ČR, ak ide o osoby, ktoré zomreli vo výcvikovom priestore alebo pri výkone vojenskej služby,
- 6) lekár väzenskej služby, ak ide o osoby, ktoré zomreli vo výkone väzby, trestu odňatia slobody alebo zabezpečovacej detencie. Ak takýto lekár nie je k dispozícii, prehliadku mŕtveho vykoná iný poskytovateľ zdravotnej starostlivosti podľa predchádzajúcich bodov.

c. Môže prehliadku realizovať všeobecný lekár zomrelého, prípadne posledný ošetrojúci lekár?

Áno, vid' písm. b/ tejto kapitoly.

d. Ako je riešené odmeňovanie za prehliadku?

Zákon č. 48/1997 Sb. veřejném zdravotním pojištění upravuje problematiku úhrady prehliadky mŕtveho tela v ustanovení § 13. Podľa ods. 2 písm. h) daného ustanovenia a podľa ustanovenia § 39 sa za hradenú službu považuje aj prehliadka mŕtveho poistenca a pitva vrátane prepravy k najbližšiemu zmluvnému poskytovateľovi zdravotnej starostlivosti, ktorý je schopný daný druh pitvy vykonať. Hradená je taktiež preprava z pitvy do miesta, kde k smrti došlo, prípadne do miesta pohrebu, ak je toto miesto rovnako vzdialené alebo bližšie ako miesto, kde osoba zomrela.

e. Odkazy na zdroje (weby a podobne)

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372>

7. ZÁVER

Cieľom tohto predloženého materiálu nie je poskytnúť vyčerpávajúci prehľad právnej úpravy vo vybraných štátoch v rámci Európy týkajúcej sa regulácie prehliadok mŕtvych tiel. V súlade s pokynom klienta sme sa snažili nájsť odpovede na štyri základné otázky: 1/ Je vykonanie prehliadky mŕtveho tela v danom štáte právom alebo povinnosťou? 2/ Určuje právny poriadok daného štátu konkrétnu špecializáciu „prehliadajúceho“ lekára? 3/ Môže byť „prehliadajúcim“ lekárom i všeobecný lekár resp. posledný ošetrojúci lekár? 4/ Ako je riešené odmeňovanie lekára za výkon prehliadky mŕtveho tela?

Výsledkom tohto stručného prehľadu bolo zistenie, že prevažnej väčšine štátov, ktoré reagovali na nami iniciovanú komunikáciu (Rakúsko, Česko, Nemecko, Poľsko, Španielsko) právne predpisy ukladajú povinnosť vykonať prehliadku mŕtveho tela. Iba vo Veľkej Británii nejde o povinnosť, ale o možnosť takýto úkon realizovať.

Čo sa týka otázky špecializácie/postavenia prehliadajúceho lekára môžeme konštatovať nasledovné:

- a) **Všeobecný lekár** - rakúska a česká právna úprava uprednostňuje výkon prehliadky všeobecným lekárom.
- b) **Posledný ošetrojúci lekár** - Veľká Británia i Poľsko uvádzajú, že „prehliadajúcim“ lekárom je posledný ošetrojúci lekár pacienta pred jeho smrťou (ktorým môže byť aj všeobecný lekár).
- c) **Lekár:** Špecializáciu vo všeobecnosti bližšie neurčuje Nemecko, Španielsko, ktoré pri „prehliadajúcich“ lekároch stanovujú jednu podmienku – musí ísť o registrovaného lekára.

Z celkového počtu šiestich krajín až dve tretiny neviažu prehliadku lekára na špecializáciu v odbore všeobecné lekárstvo, pričom je potrebné dodať, že ani Česká republika kogentne nestanovuje, že prehliadajúcim lekárom musí byť všeobecný lekár.

Ani jedna z analyzovaných právnych regulácií **explicitne nevyklučuje**, aby prehliadku mŕtveho vykonal jeho všeobecný lekár (len z titulu toho, že bol posledným všeobecným lekárom zomrelého). Pokiaľ existujú výluky týkajúce sa uskutočnenia prehliadky konkrétnym lekárom, viažu sa na konkrétne podozrenie, že smrť nastala v dôsledku poskytovanej starostlivosti (viď napr. regulácia používaná v Nemecku).

Ostávame k dispozícii pre ďalšiu komunikáciu!

S úctou,

h&h PARTNERS
advokátska kancelária s.r.o.
Mäsiarska 6, 040 01 KOŠICE
IČO:44323760, DIČ:2022659914

h&h PARTNERS, advokátska kancelária, s.r.o. v z.,
JUDr. Ivan Humeník, PhD. advokát, konateľ

